

Utbildningsnämnden

Remiss av **SOU 2015:81 Mer tid för kunskap**

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår att kommunstyrelsen antar bifogade förslag till yttrande gällande SOU 2015:81 Mer tid för kunskap.

Sammanfattning

Regeringen har remitterat SOU 2015:81 Mer tid för kunskap. Nacka kommun har inte valts ut som en remissinstans men har möjlighet att ändå lämna ett yttrande till Utbildningsdepartementet senast den 4 april 2016.

I denna tjänsteskrivelse beskrivs utredningens förslag till förändringar i skollagen. Syftet med förslagen är att fler elever ska uppnå grundskolans kunskapskrav och gymnasiebehörighet. Utbildningsenhetens bedömning är dock att mervärdet av de föreslagna förändringarna är litet. Utredningens förslag till ekonomisk kompensation för de nya skyldigheter som avses tillföras kommunerna respekterar inte heller finansieringsprincipen fullt ut.

Ärendet

Utredningens förslag

Förslaget att införa skolplikt för sexåringar i nuvarande förskoleklass

Utredningen har i enlighet med kommittédirektivet utrett två alternativa sätt att göra förskoleklassen obligatorisk för sexåringarna. Inget av dessa alternativ får, enligt kommittédirektivet, innebära att förskoleklassens syfte, innehåll eller tidsomfattning ändras jämfört med idag.

Det första alternativet innebär att förskoleklassen kvarstår som egen skolform, men blir obligatorisk för sexåringar. Utredningen föreslår också att sexåringarna får skolplikt.

Det andra alternativet innebär att sexåringarna får skolplikt och att förskoleklassen blir ett första förberedande år inom ramen för grundskolan. Eftersom kommittédirektivet anger att

förskoleklassens syfte, innehåll och tidsomfattning inte får förändras, innebär det andra alternativet att förskoleklassen upphör som egen skolform men kvarstår som samma verksamhet som idag. Undantag måste då göras från grundskolans kursplaner, kunskapskrav och timplan. Behörighetskraven för grundskolan kommer heller inte att gälla. Utredningen förordar det första alternativet eftersom det andra alternativet bedöms inte skulle tillföra något, på grund av undantagen som måste göras.

Det förslag som utredningen förordar genomförs innebär att:

- dagens förskoleklass blir obligatorisk för alla sexåringar,
- skolplikt införs från och med höstterminen det kalenderår som eleven fyller sex år,
- samma regler för skolplikt och för fullgörande av skolplikten, som idag gäller i de obligatoriska skolformerna införs också för förskoleklassen,
- samma regler om närvaro, befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen och ledighet som idag gäller för grundskolan införs i förskoleklassen,
- till skillnad från idag ska det krävas ett beslut av rektor och att rektor gör en bedömning av elevens förutsättningar för att en sexåring på vårdnadshavarnas begäran ska få börja i grundskolans årskurs ett,
- om det finns särskilda skäl ska barnet få börja fullgöra sin skolplikt först vid sju års ålder
- om det finns särskilda skäl kan en sjuåring på vårdnadshavarens önskemål få gå i förskoleklassen ytterligare ett år
- barn yngre än sex år ska inte längre få börja i förskoleklassen
- skyldighet införs för huvudmännen att erbjuda kostnadsfria, näringsriktiga skolmåltider för förskoleklassens elever,
- skyldighet införs för hemkommunen att tillhandahålla kostnadsfri skolskjuts för förskoleklassens elever enligt samma regler som idag gäller för grundskolans elever,

Förslaget att förlänga skolplikten för elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan efter årskurs nio.

Utredningen föreslår att en elev som inte är behörig till ett nationellt yrkesprogram efter att ha avslutat den högsta årskursen i grundskolan ska ha förlängd skolplikt under högst ett år. Den förlängda skolplikten ska få fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan, något som huvudmannen ska fatta beslut om. En elev ska också kunna fullgöra den förlängda skolplikten i en annan kommun eller hos en enskild huvudman enligt samma regler som gäller i dag för skolgång hos en annan huvudman.

Skolplikten ska omfatta de åtta ämnen som behövs för att bli behörig till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan, men kan även omfatta andra kurser och ämnen. De elever som vill bli behöriga till ett högskoleförberedande program föreslår utredningen exempelvis ska få möjlighet att komplettera med ytterligare ämnen under året med förlängd skolplikt. Utbildningen under den förlängda skolplikten ska motsvara heltid.

Utredningens förslag innebär också att huvudregeln om skolpliktens upphörande ska ändras så att skolplikten upphör när eleven går ut den högsta årskursen, dock senast när

eleven fyller 18 år. Idag gäller att skolplikten som huvudregel upphör vid utgången av det nionde året (i specialskolan det tionde året).

Vidare innebär utredningens förslag att en elev som genomför sin förlängda skolplikt i grundskolan kommer att omfattas av grundskolans bestämmelser, men ha en individuell studieplan. En sådan elev kommer att fortsätta erhålla barnbidrag, vilket inte kräver någon regeländring eftersom detta redan gäller för de elever som utifrån dagens regelverk får förlängd skolplikt.

Om en elev med förlängd skolplikt ska fullgöra den i en grundskola med offentlig huvudman ska huvudmannen få avgöra i vilken skolenhet eleven ska gå. Eleven kommer därmed inte att ha rätt att gå kvar i den skola där eleven ursprungligen haft sin placering.

En elev som fullgör sin förlängda skolplikt i gymnasieskolan ska tas emot på ett introduktionsprogram enligt samma regler som i dag, men med skolplikt under det första året. Eleven ska ha en individuell studieplan och läsa minst ett grundskoleämne som eleven saknar godkänt betyg i under detta år. Även gymnasiekurser och andra grundskoleämnen kan ingå i studieplanen. Studiestöd ska erhållas enligt samma regler som för övriga gymnasieelever. Eleven kommer däremot att omfattas av grundskolebestämmelser vad avser rätten till näringsriktiga skolmåltider och huvudmannen ska inte kunna besluta att eleven ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Hemkommunen föreslås besluta om förlängd skolplikt. Detta ska inte kunna överklagas eftersom beslutet enbart grundar sig på om eleven uppnått gymnasiebehörighet eller inte. Huvudmannen ska anmäla till hemkommunen vilka elever som inte är behöriga till ett nationellt yrkesprogram. För elever i specialskolan ska beslut om förlängd skolplikt fattas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Bestämmelsen om förlängd skolplikt föreslås träda ikraft den 1 januari 2017.

Förslaget att införa lovskola

Utredningens förslag innebär att det blir obligatoriskt för huvudmännen att erbjuda undervisning i lovskola till elever som i årskurs 8 och 9, som riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har gått ut årskurs 9 utan att ha uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Ersättning föreslås ske via tilläggsbeloppet.

Det ska vara frivilligt för eleverna att delta i lovskolan, men de som deltar ska vara skyldiga att närvara.

Lovskola ska erbjudas mellan terminerna eller på skollov under terminen och omfatta sammanlagt minst två veckor per läsår. För elever i årskurs 9 ska lovskolan vara avslutad före utgången av juni månad. Huvudmannen får välja under vilka lov undervisningen ska förläggas.

Undervisningen i lovskola ska omfatta ett eller flera ämnen. Eleverna och vårdnadshavarna ska i god tid få information om möjligheterna att delta i lovskola. Rektorn ska fatta beslut om att eleven ska erbjudas lovskola.

Undervisningen i lovskola ska ses som en del av grundskoleutbildningen. Elever ska därför erbjudas skolmåltider och skolskjuts.

Huvudmännen ska kunna överlämna undervisning inom ramen för lovskolan till en annan huvudman genom entreprenad, såväl till en enskild huvudman som till en kommun. Den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgifter föreslås också få överlämnas.

Bestämmelserna om obligatorisk lovskola föreslås träda i kraft den 1 januari 2017. Lovskola efter vårterminens slut för elever som har gått ut årskurs 9 ska erbjudas från och med juni 2017.

Utbildningsenhetens bedömning

Förslaget att nuvarande förskoleklass blir obligatorisk och skolpliktig för sexåringar

Det är fullt förstäeligt att utredningen avfärdar alternativ två, eftersom kommittédirektivets begränsningar gör att förskoleklassen inte innehållsmässigt eller pedagogiskt blir en del av grundskolan, utan enbart i form. Utredningen konstaterar också att en sådan ordning bara blir ett tomt organisatoriskt skal utan grundskolans innehåll (SOU 2015:81, sid 109).

Utredningen förordar istället det alternativ som innebär att förskoleklassen kvarstår som egen skolform, men blir obligatorisk och även skolpliktig, där skolplikten ska inträda höstterminen det kalenderår som barnet fyller sex år. Utredningens motivering är att det då kommer att finnas ett enhetligt skolpliktssystem för de delar av skolväsendet som är obligatoriska.

Utbildningsenhetens bedömning är att det finns starka skäl för att tidigarelägga skolplikten med ett år, eftersom det finns tydligt forskningsstöd för att rätt typ av tidig stimulans och tidigt stöd minskar risken för att elever får läs- och skrivsvårigheter senare i skolan. Problemet är att även det alternativ som utredningen förordar innebär väldigt litet mervärde jämfört med dagsläget. Den varken stärker förskoleklassens pedagogiska uppdrag eller förskoleklass elevernas rätt till stöd, men däremot bidrar den till att öka den administrativa bördan genom hela kedjan – i skolan, för huvudmannen och hemkommunen. Utifrån att nästan 97 procent av sexåringarna redan går i förskoleklassen kommer införandet av skolplikt i den annars helt oförändrade verksamheten inte att göra någon märkbar skillnad för elevernas resultat. Det mervärde som skulle kunna uppnås i form av att förskoleklassens pedagogik även kommer att omfatta de 1,8 procent av sexåringarna som idag inte är

inskrivna i någon pedagogisk verksamhet, riskerar dock gå förlorad av att man samtidigt stänger ned den möjlighet som idag finns för femåringar att börja i förskoleklassen.

Utredningen föreslår också att det ska bli svårare än idag att som sexåring få börja i grundskolans årskurs ett. Idag har vårdnadshavarna möjlighet att besluta detta, men utredningen föreslår att det i framtiden istället ska vara rektorn som beslutar detta. Ett sådant beslut ska, enligt utredningen, föregås av att rektor bedömer barnets förutsättningar för att börja i första årskursen ett år tidigare. Skälet uppger utredningen vara att sexåringar som börjar grundskolan också bör ha skolplikt, vilket inte är fallet idag. Detta anser Nacka kommun dock inte vara en tillräcklig motivering för att öka den administrativa bördan på skolan och minska vårdnadshavarnas inflytande över sina barns skolgång. Tillsammans med förslaget att femåringar inte längre ska få möjlighet att börja förskoleklassen innebär det också mindre möjligheter till en flexibel skolstart och tidiga insatser, jämfört med idag.

Utredningen föreslår att samma regler om skolplikt, närvaro, befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen och ledighet som idag gäller för grundskolan ska gälla i förskoleklassen. Det grundas på bedömningen att det inte är rimligt att ha en särskild ”mellanform” av skolplikt och regler för ledighet med mera enbart för förskoleklassen. Utredningen resonerar dock inte kring hur rimligt det är att införa samma regler, utifrån förskoleklassens och grundskolans olika syften, uppdrag och innehåll. Utredningen analyserar inte heller rimligheten utifrån den skärpning av regelverket i dessa avseenden som gjordes i samband med att den nya skollagen infördes (se prop 2009/10: 165 Den nya skollagen). Att regelverket stramades åt gjordes utifrån en behovsanalys som utgick från grundskolans uppdrag, inte av förskoleklassens. Utredningen ger heller ingen vägledning hur regelverket ska tolkas utifrån förskoleklassens uppdrag. Kan exempelvis skolplikt fullgöras på annat sätt när det enbart handlar om ett förberedande år och det inte finns några individbaserade mål som eleven ska uppnå?

Den ersättning som utredningen föreslår till kommunerna är dessutom otillräcklig. För det första följer man inte finansieringsprincipen fullt ut när det gäller skyldigheten att tillhandahålla fria skolmåltider. Även om många kommuner frivilligt tillhandahåller detta så innebär finansieringsprincipen att när staten gör en tidigare frivillig uppgift obligatorisk så ska kommunerna ersättas med hela kostnaden, även i den del som tidigare tillhandahållits frivilligt. Utredningen anser dock inte att detta är nödvändigt i det här fallet, och lutar sig mot att när kravet på fria skolmåltider i grundskolan infördes, så komparerades inte kommunerna för detta. Att man vid det tillfället valde att inte följa finansieringsprincipen fullt ut är dock inte ett skäl för att göra så igen.

För det andra överdrivs den kostnadsbesparing det skulle innebära när de sexåringar som idag går i förskola istället går i förskoleklass. Genomsnittskostnaden för en sexåring i förskola är inte 140 260 kronor som anges. Det beloppet är genomsnittskostnaden för ett förskolebarn. En sexåring i förskolan kostar betydligt mindre än en ettåring. Nackas genomsnittliga kostnad för en sexåring är 102 209 kronor. Det är också mycket tveksamt

om minskningen av sexåringar på förskolan skulle minska personalbehovet där så som utredningen anger. Sexåringarna är placerade på olika förskolor och för att något enstaka barn slutar innebär det inte att det kan ske personalminskning.

För det tredje underskattas den ökade administrativa kostnad som skolplikten för sexåringar kommer att innebära på skol-, huvudmänna- och hemkommunnivå. Skola och huvudman kommer att ha lika långtgående skyldigheter att säkerställa att skolpliktiga barn i förskoleklassen fullföljer skolplikten som de har för elever i grundskolan. Det innebär långt ifrån enbart att rapportera till hemkommunen vid stor frånvaro.

Sammantaget bedömer därför utbildningsenheten att utredningens förslag om att nuvarande förskoleklass ska bli obligatorisk och skolpliktig för sexåringar bör avstyrkas. En stor vinst genom mer av tidigt stöd och stimulans kan däremot uppnås om nuvarande förskoleklass övergick till att bli årskurs ett i grundskolan. Med en sådan förändring är utbildningsenhetens bedömning att skolplikt för sexåringar också vore motiverat.

Förslaget att förlänga skolplikten för elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan

Det är problematiskt att det varje år är så många elever i Sverige som inte uppnår gymnasiebehörighet efter nio års skolgång. Det är av mycket stor betydelse för såväl de enskilda eleverna som för samhället att alla elever uppnår grundskolans kunskapskrav och utvecklas så långt möjligt. Att förlänga skolplikten med upp till ett läsår för de elever som inte uppnått gymnasiebehörighet efter årskurs nio bidrar till att markera vikten av detta för eleverna.

Eventuella fördelar med en så ingripande åtgärd mot individen som förlängd skolplikt innebär måste samtidigt vägas mot eventuella nackdelar.

Den huvudsakliga grunden till problemet med obehöriga elever till gymnasieskolan är otillräckliga insatser från grundskolans sida. Det finns mycket starkt forskningsstöd för att tidiga insatser är effektivt för att förebygga senare skolsvårigheter. Förslaget att förlänga skolplikten efter årskurs nio har därför en nackdel i att det leder till en stor betoning på att åtgärda problem mycket sent. I den mån en elev tydligt skulle vinna mest på att vara kvar ytterligare ett år i grundskolan – och därmed få förlängd skolplikt – så finns den möjligheten redan idag. Att den flexibiliteten finns i lagstiftningen är bra, eftersom bedömningen då görs utifrån varje elevs förutsättningar och behov. Det är också olyckligt att tilläggsdirektivet till utredningen förhindrar att utredningen lägger fram det förslag som mest tydligt skulle ha bidragit till att förskjuta stödsatser från slutet till början av grundskolan, nämligen att låta förskoleklassen övergå till att bli dagens årskurs ett i grundskolan.

De fem olika introduktionsprogrammen för elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt program är en reform som i allt väsentligt var tänkt att ta itu med de problem som

utredningen nu föreslår ska lösas med hjälp av förlängd skolplikt. Det är dock en reform som ännu inte har varit på plats tillräckligt länge för att man ska kunna dra slutsatsen att de inte fungerar. Skolverkets undersökning av introduktionsprogrammen ("Introduktionsprogram", Rapport 413) visar på några tydliga problem som rektorerna upplever med att ge de obehöriga eleverna förutsättningar att lyckas och komma vidare till ett nationellt program eller till arbetslivet. Staten kan bidra genom att lyssna in detta och genom Skolverket ge gymnasieskolorna ett tydligare kunskapsstöd i arbetet med att utforma väl fungerande introduktionsprogram som uppfyller det tänkta syftet. Det handlar bland annat om utformningen av individuella studieplaner och av sökbara introduktionsprogram.

En annan aspekt som rektorerna, enligt Skolverkets undersökning, ofta uppger är problematisk i introduktionsprogrammen är att eleverna inte vet vad de vill uppnå. Detta är ett problem som inte en förlängd skolplikt löser, utan som snarare kräver en mer individanpassad studie- och yrkesvägledning i grundskolan för de som riskerar att inte uppnå gymnasiebehörighet. Att utifrån varje elevs utgångsläge och intressen tydligt visa på vilka olika möjligheter som finns, genom de olika ingångar till vidare studier eller olika yrken som dagens gymnasieskola erbjuder, kan elevernas bild av vart man är på väg förtydligas och studiemotivationen öka.

En förlängd skolplikt skulle i praktiken också minska elevernas utrymme för att använda sig av de olika ingångar till arbetsliv eller vidare studier som skapats för att ta hänsyn till att elevernas varierande behov och intressen. Begränsningen uppstår genom att fokus i ett ytterligare läsår huvudsakligen blir att uppnå behörighet till ett nationellt yrkesprogram, som kanske inte är vad eleven främst eftersträvar. Visserligen föreslår utredningen att möjlighet även ska ges att under detta år komplettera med de ytterligare ämnen som krävs för de som vill uppnå behörighet till ett nationellt högskoleförberedande program, men genom att skolpliktens upphörande görs beroende av om kraven för ett nationellt yrkesprogram uppnåtts läggs förmodligen främst fokus på detta. En begränsning uppstår också jämfört med idag genom att alla elever under året med förlängd skolplikt behöver anpassa studierna i syfte att uppnå behörighet till ett nationellt gymnasieprogram, medan det idag finns möjlighet att anpassa studierna i syfte att uppnå en mer direkt ingång till arbetslivet.

Andra nackdelar med förslaget om förlängd skolplikt är risken för att eleverna ifråga blir utpekade på ett negativt sätt. De flesta kommer att, liksom idag, befinna sig i gymnasieskolans introduktionsprogram, men med skolplikt. Det innebär bland annat att dessa elever i viss utsträckning kommer att omfattas av andra regler än övriga elever på introduktionsprogrammen och i gymnasieskolan i övrigt. Eleverna med förlängd skolplikt kan också bli placerade i grundskolan mot sin vilja, eftersom det föreslås bli upp till huvudmannen att avgöra om placeringen ska ske i grund- eller gymnasieskolan. Därtill föreslår utredningen att elevens möjlighet att välja skola upphör i det fall som en elev med förlängd skolplikt ska fullgöra den i en grundskola med offentlig huvudman. Istället blir det huvudmannen som ska få avgöra i vilken skolenhet eleven ska gå. Sammantaget bidrar

förmodligen inte dessa förändringar till ökad studiemotivation hos de elever som antagligen behöver det som mest.

Eftersom förlängd skolplikt är en så ingripande åtgärd gentemot individen, så är ett sådant beslut idag möjligt att överklaga. Den möjligheten föreslår utredningen ska upphöra, eftersom ett sådant beslut föreslås alltid ska ske när en elev inte uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram utan att i princip öppna för några möjligheter till undantag.

Utredningens förslag till ersättning från staten till kommunerna för den föreslagna regleringen innebär att kommunerna inte kommer att ersättas fullt ut enligt finansieringsprincipen.

Sammantaget är utbildningsenhetens bedömning att förslaget inte i nämnvärd utsträckning kommer att bidra till att lösa problemet med att inte alla elever i grundskolan uppnår gymnasiebehörighet. Istället överväger riskerna att förslaget kan få motsatt effekt genom att minska elevernas studiemotivation och ytterligare förskjuta nödvändiga stödinsatser framåt i tid. Betydligt mer skulle kunna uppnås genom att de reformer som redan genomförts får tid att verka och att stöd för detta ges till såväl grund- som gymnasieskolorna från huvudmännens och statens sida. Den av utredningen föreslagna resursinsatsen från statens sida skulle till exempel kunna användas dels till att stärka en individanpassad studie- och yrkesvägledning i grundskolan till elever som riskerar att inte uppnå gymnasiebehörighet, dels till att genom Skolverket stärka stödet till gymnasieskolorna i att utveckla introduktionsprogrammets kvalitet och individanpassning. Därigenom skulle samma resursinsats som utredningen föreslår från statens sida kunna bidra till att fler elever uppnår grundskolans kunskapskrav än vad som kan förväntas bli resultatet av en generell förlängning av skolplikten för elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt gymnasieprogram.

Förslaget att införa en skyldighet för huvudmän att erbjuda lovskola för elever i åk 8 och 9 som riskerar att inte uppnå behörighet till gymnasieskolan.

Utbildningsenhetens bedömning är att lovskola kan vara positivt för måluppfyllelsen i den mån det innebär att elever får den undervisningstid de behöver för att uppnå kunskapskraven, utifrån sina individuella förutsättningar och behov. Uppenbart har fler elever lyckats uppnå behörighet till ett nationellt gymnasieprogram genom att efter nio års grundskola få ytterligare två veckors undervisning på sommarlovet. Har dessa elever genom de extra två veckorna utvecklat sådana kunskaper och färdigheter som gör att de är rustade att klara gymnasieskolan på ett sätt som de inte hade varit annars? Vi vet ännu inte om så är fallet, eftersom ingen samlad utvärdering av effekterna av den sommarskola som har funnits på frivillig basis har genomförts. Det vore önskvärt att en sådan effektutvärdering av sommarskolan görs innan en obligatorisk lovskola införs.

Regering och riksdag har under många år konsekvent undvikit att detaljreglera i vilken form särskilt stöd och extra anpassningar ska ges i olika situationer, eftersom det finns ett så stort behov av flexibilitet på lokal nivå för att möjliggöra att rätt typ av stöd och anpassningar kan göras utifrån elevernas varierande behov. På det sättet är det här förslaget om lovskola en avvikelse, eftersom det innebär att resurserna kommer att styras starkt mot en specifik form av anpassning eller stöd – utökad undervisningstid i slutet av grundskolan – alldeles oavsett hur elevernas behov ser ut.

Den obligatoriska lovskola som föreslås riskerar också leda till en för stor tonvikt vid extra undervisningstid i slutet av grundskolan, trots att det finns ett tydligt behov i Sverige av att tidigarelägga anpassningar och stöd av olika slag. De resurser som utredningen föreslår ska avsättas för en obligatorisk lovskola i årskurserna 8 och 9 skulle alltså kunna ge mycket större utdelning, i form av fler behöriga elever till gymnasieskolan, om de istället fördelades till de tidigare åren i grundskolan.

Förslaget innebär också att staten genom att reglera en skyldighet för huvudmän att tillhandahålla lovskola för vissa elever vid vissa tidpunkter inte håller sig till gällande ansvarsfördelning för den mål- och resultatstyrda skola som råder i Sverige. En otydlig ansvarsfördelning underlättar inte det långsiktiga arbete som måste till för att stärka kunskapsresultaten i Sveriges skolor. Därtill är sannolikt den föreslagna ersättningen till kommunerna för låg för att ersätta de faktiska kostnader som en obligatorisk lovskola skulle innebära. Utredningen antar exempelvis att kostnaden per elev skulle vara betydligt lägre än det som legat till grund för det riktade statsbidraget till lovskolor.

Bilagor

Förslag till yttrande gällande SOU 2015:81 Mer tid för kunskap

SOU 2015:81 Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola

Lotta Valentin
Enhetschef
Utbildningsenheten

Åsa Arnell
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten